

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

HLAHLOBO YA SELEMO LE SELEMO YA NAHA

KEREITI 2

SESOTHO PUO YA LAPENG

KOTARA 2: 2012 MOHLALA

MASUPATSELA A TSHEBEDISO YA MEHLALA YA TEKOLO YA SELEMO YA NAHA (ANA)

1. Tjhebokakaretso

Tekolo ya selemo ya Naha (ANA) ke tekolo e akaretsang ya tsebo le bokgoni tseo baithuti ba lebelletsweng hore ebe ba di fihletse sehlopheng ka seng ho tloha ho sehlopheng sa 1 ho isa ho sa 6 le 9. Ho tshohetsa tekolo ya bona ya sekolong le ho netefatsa hore baithuti ba ba le boitshepo bo hlokehang hore ba be le seabo se atlehileng ditekolong tsa mapomelo, dihlopha tsa ba sebetsanang le thuto mmoho le ditsebi tsa thuto di ile tsa rala mehlala ya dipotso tsa ditlhahlobo tseo matijhere a ka di sebedisang dithutong tsa bona tsa Dipuo le Dipalo. Mehlala ena ya dipotso tsa ditlhahlobo e ile ya ralwa hodima mosebetsi wa kharikhulamo o akaretsang dikotara tsa 1, 2 le 3 tsa selemo sa sekolo mme paterone ya ANA ya tlhahlobo, ke keketso ya tekolo ya ka sekolong eo baithuti ba tshwanetseng ho e etsa ba sa kgaotse, empa mehlala ena ha e nke sebaka sa ditekolo tsa ka sekolong.

2. Moralo wa mehlala ya dipotso

Mehlala ena e reretswe ho bontsha mekgwa kapa ditsela tse fapaneng tsa ho lekola bokgoni kapa tsebo. Mohlala, semelo sa tsebo kapa bokgoni bo ka hlahlojwa ka dipotso tseo moithuti a kgethang karabo ho tse ngata tseo a di filweng, kapa ho araba ka polelo e batlang hore baithuti ba ngole karabo e kgutshwane kapa seratswana. Mefuteng e meng ya dipotso e ka ba moo baithuti ba tshwanetseng ho kopanya ka mela mantswe kapa dipolelo tseo ho fanweng ka tsona, ho qetella dipolelo kapa dipaterone, ho bontsha dikarabo tsa bona ka ditshwantsho, jj. Ka hoo, haeba matijhere le baithuti ba fumana mehlala e mmalwa ya dipotso tse radilweng ka mekgwa e fapaneng empa di batla ntho e tshwanang, ba utlwisise hore sena se entswe ka boomo mme baithuti ba tshwanetse ho araba dipotso tsohle tsa mehlala. Ho hlahisa baithuti mefuteng kapa mekgweng e fapaneng ya ho botsa dipotso ho ba neha boitshepo bo hloka hlang hore ba tobane le ditlhahlobo.

3. Dikamano le dithusathuto tse ding tsa ho ithuta le ho ruta

Bakeng sa kgokahanyo ya ditema le dipotso e hlokehang, mehlala e meng ya ditema le dipotso e hokahantswe ka boomo le dibuka tsa tshebetso tse dumellanang le sehlopha ka seng. Hape e tsamaelana le ditlhoko tsa Setatemente sa Kharikhulamo ya Naha Dihlopha tsa R ho isa ho 12 (NCS), dipehelo tsa Kharikhulamo le Setatemente sa Tsamaiso ya Tekolo (CAPS) bakeng sa dihlopha tse amehang, le Prothokholo ya Naha ya Tekolo. Mmoho ditokomane tsena le tse ding tseo sekolo se ka di hlahisang, di aha motheo wa bohlokwa wa disebediswa ho thusa matijhere ho rala dithuto le ho tsamaisa tekolo ya molao (tekolo ya ho ithuta).

4. Kamoo mehlala e ka sebediswang kateng

Le ha mehlala ya sehlopha le thuto di bokelletsweng e le sehlopha se phethahetseng titjhere ha e a tlameha ho neha barutwana pokello ena yohle ho araba dipotso kaofela ka nako e le nngwe. Titjhere e tshwanetse ho hlwaya mehlala ya dipotso tse amanang le thuto e reretsweng nako e beilweng. Mehlala ya dipotso ya tlhahlobo e kgethilweng ka hloko, kapa sehlopha sa dipotso se kgonehang, se ka sebediswa mekgahlelong e fapaneng ya ho ruta le ho ithuta ka mekgwa e latelang.

4.1 Mathomong a thuto e ba tlhahlobo ya sesosa ho lekola matla le bofokodi ba baithuti. **Patlisiso** e tshwanetse ho latelwa kapele ke **tlaleho ya hore baithuti ba sebeditse jwang** le ho rala **dithuto tse nepahetseng** ho hlaola bofokodi bo hlahetseng le ho matlafatsa seo baithuti ba se kgonang. Tlhahlobo ya patlisiso e ka fanwa e le mosebetsi wa hae e le ho boloka nako ya ho ithuta ka sehlopheng.

4.2 Nakong ya ho ithuta ka ho fanwa ka ditlhalobo tse kgutshwane tsa tsebiso ho bona hore na baithuti ba utlwisisa tsebo le bokgoni boo ba bo rutwang le ho etsa bonnete ba hore ha ho moithuti ya sallang morao.

4.3 Qetellong ya thuto kapa thuto tse mmalwa, ho ka ba le tlhahlobo e akaretsang ho bona hore na baithuti ba utlwisitse seo ba se rutilweng le hore na ba ka feela ba sebedisa tsebo le bokgoni boo ba ithutileng bona. Baithuti ba tshwanetse ho fumana tlaleho kapele ha titjhere a ntse a nahana hore na ho na le dikarolo tsa thuto tse tshwanetseng ho phetwa ho matlafatsa tsebo le bokgoni bo itseng.

4.4 Mekgahlelong yohle baithuti ba tshwanetse ho rutwa mekgwa e fapaneng ya tekolo kapa ya ho botsa dipotso, mohl., ho araba dipotso moo moithuti a kgethang dikarabo tse nepahetseng ho tseo a di filweng (MC), ho araba dipotso tse se nang karabo e le nngwe (OE) kapa ho araba dipotso tsa boikgethelo (FR) le ho araba dipotso tse batlang karabo tse kgutshwane, jj.

Le ha tlhahlobo tsa patlisiso le tsa tsebiso di ka ba kgutshwane ho ya ka lenane la dipotso, tlhahlobo e akaretsang e kenyeletsa dipotso tse ngatanyana, le ho botsa dipotso tse etsang tlhahlobo e phethahetseng ho ya ka mosebetsi o seng o phethilwe nakong eo ho fanwang ka tlhahlobo. Ntho ya bohlokwa ke ho etsa bonnete ba hore baithuti ba fumana boikwetliso bo lekaneng ba ho araba dipotso tsa tlhahlobo tse felletseng tsa mofuta wa paterone ya ANA.

5. Memorandamo kapa lesupatsela la ho araba dipotso

Ho fanwe ka mohlala o totobetseng wa karabo tse lebelletsweng (memorandamo) bakeng sa mohlala ka mong wa dipotso tsa tlhahlobo mmoho le bakeng sa paterone ya dipotso tsa ANA. Matitjhere a hlokomele hore memorandamo o keke wa phethehala ka hohlehohle. O ka fana feela ka tsela e phatlalatseng ya dikarabo tse lebeletsweng, mme matitjhere a tshwanetse ho fatisisa le ho putsa dikarabo tse amohelehang le mofuta e meng ya dikarabo tse na tseo baithuti ba faneng ka tsona.

6. Phethahatso ya kharikhulamo

Ho bohlokwa hore kharikhulamo e phethahatswe ka botlala dihlopheng kaofela. Mehlala ya sehlopha ka seng hammoho le thuto, ha di a emela kharikhulamo ka kakaretso. Empa di hlwaya tsebo le bokgoni ba bohlokwa, le hona bakeng sa mosebetsi wa kotara tsa 1, 2, le 3 tsa selemo sa sekolo. Potlako ya mosebetsi o tshwanetseng ho etswa ho ya ka dikotara tsa sekolo e hlakisitwe tokomaneng e nepahetseng ya CAPS.

7. Qetello

Morero wa Lefapha ke ho phahamisa maemo le boleng ba tshebeletso ya baithuti bokgoning ba bohlokwa ba ho bala le ho ngola le dipalo. ANA ke sebetsa se seng seo Lefapha le se sebedisang ho disa hore na tshebeletso ya baithuti e a ntlafala, ha e fetohle kapa e a theoha na. Mabatowa le dikolo di lebeletsweng ho tshahetsa matitjhere le ho ba fepela ka disebediswa ho ntlafatsa katleho ya ho ithuta le ho ruta dikolong. Ka ho sebedisa mehlala ya ANA e le karolo ya disebediswa tsa bona tsa ho ruta, Matitjhere a tla thusa baithuti hore ba tsebe le mekgwa e fapaneng ya tekolo. Tshebediso e nepahetseng ya mehlala ena e tla thusa baithuti ho kotula le ho bopa boiphihlelo bo nepahetseng ho ithuta ka katleho le ho sebetsa ka matla ho feta ditlhalobong tse latelang tsa ANA.

Bala pale mme o arabe dipotso tse ka latela ka tlase.

Ka Moqebelo Sipho o bapetse bolo ya maoto ya bashemane b aka tlasa dilemo.Sekolo sa hae se ne se bapala kgahlanong le sekolo se seng.Mme wa hae, aubuti wa hae,Themba,le ausi wa hae e monyenyane,Nandi, batla hot la shebella. Sipho o ne a thabile haholo.

Papadi ya bolo ya maoto e qadile ka hora ya **9 hodima hlooho**. Sipho o hlabile dintlha tse tharo le metswalle ya hae.Jono motswalle wa hae a hlabisa ntlha e le nngwe.Sehlopha sa hae sa hlola papadi.Sipho a fuwa mpho e ikgethileng.

Mme wa hae a re o bapetse hantle haholo a ba a mohaka.Kamora nako ya dij o tsa motsheare ba hae. Ha ba le tseleng e yang hae ,mme a morekela bolo e ntjha ya maoto,hobane o ne a la motloltlo ka yena.Sipho o ne a thabile haholo.

1.1 Sehella karabo e nepahetseng mola ka tlase.

(John, Sipho, Tom, Themba) o kentse dintlha tse tharo.

1.2 **Taka mola ho qetella polelo.**

1.2.1 Siph o kentse 1 ntlha.

1.2.2 John o kentse 3 ntlha.

1.3 **Qetella polelo ena.**

Themba le Siph o ke

1.4 **Etsa sedikadikwe tlhakung e nepahetseng.**

Mme wa Siph o ne a le motlotlo ka yena hobane, e ne ele...
se hlwahlwa.

- A Seapadi sa rakubi.
- B Seapadi sa tense.
- C Seapadi sa bolo.
- D Seapadi sa kirikete.

1.5 Bontsha dithlamano tsa diketsahalo paleng
Nomora dipolelo 1 ho fihla ho 4.

O fumane bolo e ntkha ya maoto.	
Papadi e qadile ka hora ya 9 hodima hlooho.	
O fumane mpho e ikgethileng.	
P kentse dintlha tse nne.	

2.1 Kenya karabo enepahetseng.
Sipho o fumantshitswe mpho e ikgethang
Etsa sedikadikwe tlhakung e nepahetseng.
.....

2.2 **Qetella polelo.**

Mme wa Sipho o moreketse bolo e ntj ha hobane a kentse
dintlha tse

2.3 Etsa sedikadikwe tlhakung e nepahetseng.
Mme wa hae o moreketse bolo ya maoto hobane . . .

A	O ne a tsofetse.
B	O ne a le motlotlo ka ena.
C	E ne e le letsatsi la hae la tswalo.
D	O ne a kopile e le nngwe.

2.4 Araba" Ee" kapa " Tj hee".
Ana Sipho oile a fumantshwa mpho e ikgethileng kamora ho hlaba
dintlha tse nne?

3.1 Etsa sedikadikwe karabong e nepahetseng.
Sipho o kentse dintlha(ngata/nyenyane) hofeta Jono.

3.2 Qetella polelo.
Papadi ya bolo ya maoto e qadile ha hora ya hodima hlooho.

3.3 O nahana hore ntate wa Sipho o itseng ho yena?

3.4 Sehella lentswe le nepahetseng mola ka tlase.
Ba ile hae (hara, pele, kamora) nako ya dij o tsa motsheare.

3.5 Etsa sedikadikwe karabong e nepahetseng.

Themba ke . . . wa Siphó.

- A motswala
- B motswalle
- C aubuti
- D ntat

4.1 Sheba pabatso mme o arabe dipotso.

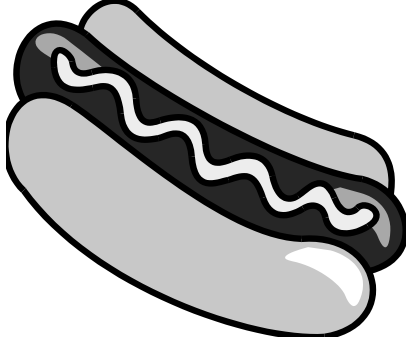
Dijo tsa motsheare tsa kajeno tse ikgethileng!

R3

A

R8

B

Fumana tsohle ka bobedi ka R10.

Ngola dileibole tsa dio tsa motsheare tsa kaeno tse ikhethileng ka hara diboloko ka tlase.

A.

B.

4.2 Ho tla hlokahala bokae ho reka hotdoko le ditjhipisi mmoho?

4.3 Oka reka dij o tsee tsa motsheare tse ikgethileng?
Hobaneng o bua jwalo?

4.4 **Qetella mantswe a siilweng.**

Kajeno dij o tsa motsheare tse ikgethileng ke

5. Ngola dipolelo tse 3 - 4 hore o rata eng dij ong tsa motsheare tsa kajeno tse ikgethileng le hore di tla hloka bokae?

Ngola tlhaku e nyane le e kgolo ka nepahalo.

5.1 kopitsa ditlhaku tsena.

b p g j h f

5.2 Kopitsa ditlhaku tsena.

B P G J H F

5.3 Rala karete ya memo ya letsatsi la hao la tswalo.
Sebedisa matswe ana alatelang:

Ho:

O memelwa ho:

Nako:

Sebaka:

Ho tswa ho:

Ke tshepa ho o bona moo!

5.4 Kopitsa dipolelo tse latelang ka nepahalo.

Sipho o rata ho bapala bolo ya maoto.

Orata ho raha bolo.

Papadi ya bolo ena le biithabiso bobongata!

6. Ngololla dipolelo tsena mme o kenye matshwao a puo a
siilweng dipakeng

6.1 Lebitso la hae ke Janet

6.2 O kentse dintlha tse kae

6.3 mme o pakela diapole lero le sendiwitjhi

7. Sebedisa lekgathe lej wale le lefitile ka nepahalo

7.1 Taka mola ho nyalanya mantswe a lekgathe lej wale le lefitile.

matha	bone
bapala	file
fana	mathile
bona	bapetse

7.2 Sebedisa mantswe ana ho qetella polelo. (reketse/roba)

Mme o mobolo e ntj ha ya maoto.

Sipho o thabile haholo.

7.3 Ngololla dipolelo tsena o di fetolele ho lekgathe lej wale.
Maobane ba shebelletse mmetj he.

Kaj eno

7.4 Ngola polelo o sebedisa mantswe ana a latelang.

mathile

bone

7.5 Bala polelo mme o etse sedikadikwe lentsweng le nepahetseng.

Maobane ba (j a/j ele) aesekerimi mmetjheng wa letsheare la mantsiboya.

8. Kgetha lentswe le peletehang ka nepo.

8.1 O kentse dintlha tse (thulo , tharo).

8.2 Etsa sedikadikwe lentsweng le nepahetseng.
Sekolo se seng le se seng se ne sena le (dihlopha,dihepa) tse pedi.

8.3 Etsa sefapano lentsweng le nepahetseng.

Bohle/thotse ba batla ho bapala.

8.4 Sehella lentswe le nepahetseng mola ka tlase.

Radimilione ke motho ya rea/ruileng haholo

9. Kgetha lentswe le nepahetseng.

9.1 Sehella lentswe le bolelang tshwano mola ka tlase jwale ka tshaba.

hlonama/halefa/ngongoreha/tshosa

9.2 Sehella lentswe le bolelang tshwano mola ka tlase jwale ka thaba.

bohloko/itumela/ho se thabe/hlanya

9.3 Sehella lentswe le bolelang kganyetso ya telele.

kgolo/nyane/hodimo/kgutshwanyane

9.4 Kenya karabo e nepahetseng.

Kganyetso ya fatshe ke

10. Ngola pale ka tseo o di ratang ka wena

10.1 Ngola 4 ho fihla ho 5 dipolelo hore o ne o etsa eng mafelong a beke.

10.2 Ngola 4 ho fihla ho 5 dipolelo ka setshwantsho se ka tlase.

10.3 Ngola polelo ele nngwe ka setshwantsho se ka tlase.

10.4 Ngola ka matsatsi a hao a beke sekolong. Qala polelo e nngwe le e nngwe ka mantswe ana a latelang.

Ka Mantaha ...

Ka Labobedi ...

Ka Laboraro ...

Ka Labone ...

Ka Labohlano ...